

INSPECTIERAPPORT 2015
Objectnummer 0072
Toren van N.H. Kerk
Menno van Coehoornweg 2
8563 AD Wijckel

Stichting Monumentenwacht Fryslân
Postbus 137
8900 AC Leeuwarden
tel. 058 2157365/fax. 058 2157336
info@monumentenwacht-fryslan.nl
www.monumentenwacht-fryslan.nl
copyright © 2009 Stichting Monumentenwacht Fryslân

Objectgegevens

Objectnummer: 0072
Debiteurennummer: 4044
Object: Toren
Gelegen te: Menno van Coehoornweg 2
8563 AD Wijckel
Gemeente: De Fryske Marren
Bouwjaar of periode: 15^e eeuw, de bovenzijde is in 1671 opnieuw opgetrokken.
Monumentnummer: 15938
Oorspronkelijke functie: 03 Kerkelijke gebouwen

Inspectiegegevens

Inspectie uitgevoerd door: J. Binnema en P. D. van Vliet
Datum inspectie: 02-09-2015

Inspectieplan**Algemeen**

Risicoklasse: 1
Frequentie inspectie (maanden): 18
Inspecties mogelijk vanaf (tijd): 08.00 uur
Geen inspectie mogelijk op (dagen): N.v.t.
Eigenaar/abonnee: Stichting Behoud Rijks Monumenten
website : Stichtingbrm.nl
Contactpersoon: De heer J. de Vries
Wolsmastate 5
8513 CN Ouwsterhaule
telefoon : 0513 - 43 63 40
06-50 83 76 22
e-mail jdvbalk@hetnet.nl of
vriesbosch@hetnet.nl
1^e Sleuteladres: Mevr. Zwart
Jachtlustwei 49
Wijckel
Of
telefoon : 0514-60 24 21
2^e Sleuteladres: De heer Troost
Munnikeleane 9
8563 AS Wijckel
telefoon : 0514-60 15 01

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het interieur is goed toegankelijk voor inspecties. Het exterieur is goed bereikbaar voor inspecties en ook goed bereikbaar voor reparaties.

Locatie bus

Ten westen van de toren.

Bijzonderheden

Geen.

Materialen op locatie

Geen materialen aanwezig.

Materialen om mee te nemen

Inventaris inspectie bus.

Algemeen

De constructieve toestand (casco) van het gebouw is goed. De onderhoudstoestand is redelijk.

Aanbevolen werkzaamheden in volgorde van prioriteit onderdelen

	<u>rubriek</u>	<u>technische staat</u>	<u>termijn</u>
Toren			
○ Verbeteren loodaansluitingen.	2.3	Matig	0-1 jaar
○ Vervangen door houtrot aangetaste delen van venster.	1.4.2/1.7.1 /1.7.2	Slecht	0-1 jaar
○ Bijwerken schilderwerk.	1.7.2	Redelijk	0-2 jaar
○ Herstellen voegwerk.	1.2.1	Redelijk	0-2 jaar
○ Aanlassen muurplaat nadat de lekkage is hersteld.	2.1.1	Matig	2-4 jaar
○ Vervangen vloerdelen.	3.2.2	Redelijk	3-6 jaar
○ Ontroesten en behandelen ijzerwerk.	1.4.1	Redelijk	5-10 jaar

Uitgevoerde werkzaamheden door de Monumentenwacht

- Gebroken dakpan ter hoogte van de muurplaat vervangen (met behulp van klimtechnieken).

Dakpan vervangen.

Verwerkte materialen

- 1 geglazuurde Hollandse dakpan.

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
1. GEVELS				
<u>1.1 Funderingen</u> Algemeen - funderingen	G	Voor zover waarneembaar en gezien de kwaliteit van het opgaande muurwerk.		
<u>1.2 Gevels</u> <i>1.2.1 Baksteen</i> Algemeen - voegwerk		Het voegwerk is uitgevoerd middels een vrij harde voegmortel als gevolg van het toepassen van een voegmortel geheel of gedeeltelijk op basis van het bindmiddel cement. Zeer waarschijnlijk is het voegwerk in de 80er jaren van de vorige eeuw vervangen.		
Voorgevel (west) - metselwerk	G	Boven de zuidelijke rondboog in de vierde geleding, scheurvorming, welke doorloopt tot een boven gelegen verankering.		
- voegwerk (platvol)	R	De topgevel is, voor zover waarneembaar, in het verleden opnieuw gevoegd. Onder en boven de versnijding van de 3 ^e verdieping plaatselijk uitgesleten voegwerk. Ter hoogte van het maaiveld plantengroei.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bij gelegenheid het voegwerk herstellen met een voegmortel op basis van kalk. ○ Verwijderen plantengroei en herstellen voegwerk. 	
				
		Plantengroei.		
- verankeringen - haken (metaal)	G R	Voor zover waarneembaar. Ten noorden van de toegangsdeur, bevinden een tweetal haken in het metselwerk, welke mogelijk in het verleden een bord gedragen hebben. De haken zijn corroderend in het metselwerk.	<ul style="list-style-type: none"> ○ De haken ontdoen van corrosie en voorzien van een beschermende verflaag. 	
Zijgevel (noord) - metselwerk	G	Het oppervlak van de stenen is plaatselijk licht gesleten (erosie in de loop der eeuwen). Scheurvorming in de onderste geleding, deze scheur is in het verleden gevoegd. De gevoegde scheur staat weer open.		
- voegwerk (platvol)	R	Ter hoogte van het maaiveld plantengroei.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Verwijderen plantengroei en herstellen voegwerk. 	
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.		

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
Achtergevel (oost) - metselwerk	G	Boven de spitsboog aan de interieurzijde, scheurvorming. Er is een scheurmeter geplaatst teneinde de scheurvorming te monitoren. De oorzaak van de scheurvorming kan afhankelijk zijn van diverse factoren (bijvoorbeeld verzakkingen of thermische spanningen in het metselwerk) en is tijdens de inspectie niet achterhaald.		
- voegwerk (platvol)	R	Boven de derde versnijding, ten zuiden van de galmopeningen en ten zuiden van het kerkdak, is het voegwerk licht gesleten. In de rollaag op de zuidoostzijde is veel open voegwerk, zie ook rubriek 2.3.	○	Herstellen voegwerk rollaag.
- voegwerk interieurzijde	R	Het voegwerk in de topgevel is uitgevoerd in een vrij harde mortel (op basis van het bindmiddel cement). Onder invloed van zouten, zet de voegmortel uit en valt plaatselijk weg waarbij ook het oppervlak van de steen beschadigd raakt.	○	Op termijn rekening houden met het opnieuw voegen van het metselwerk aan de interieurzijde, waarbij gebruik gemaakt dient te worden van een voegmortel op basis van het bindmiddel kalk.
- verankeringen Zijgevel (zuid)	G	Voor zover waarneembaar.		
- metselwerk	G	Het oppervlak van de stenen is plaatselijk licht gesleten (erosie in de loop der eeuwen).		
- voegwerk (platvol)	R	Ter hoogte van het maaiveld plantengroei. Ter hoogte van de galm-borden op de zuidwestzijde uitgesleten voegwerk.	○	Verwijderen plantengroei en herstellen voegwerk.
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.		
<i>1.2.2 Natuursteen</i> Algemeen				
- waterlijsten	G	Het natuursteen is als gevolg van erosie gesleten.		
Voorgevel (west) - duim blokken	G			
<u>1.4 Vensters</u>				
<i>1.4.1 Baksteen</i> Inpandige traptoren				
- gevelopeningen	R	Op enkele plaatsen scheurvorming ter plaatse van de spijlen.		
- spijlen (ijzer)	R	In iedere muur sparing zeer roestig. Plaatselijk nagenoeg doorgeroest.	○	12 stuks vervangen in roestvast staal, zwart gemoffeld.
				
		Roestige spijlen.		

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
<p><i>1.4.2 Hout</i> Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> - galmborden - vogelwering (koper gaas) <p>Westzijde</p> <ul style="list-style-type: none"> - venster <p>Zijgevel (zuid)</p> <ul style="list-style-type: none"> - roosters 				
	G	Voor zover waarneembaar.		
	G			
	S	De onderdorpel, stijlen en roeden zijn op diverse plaatsen (zowel binnen als buitenzijde) door houtrot aangetast.	○ Onder de spitsboog het houtwerk vervangen.	
	G	De roosters zijn van een duurzame houtsoort, welke geen bescherming behoeft van een verfsysteem.		
<u>1.5 Deuren, poortjes, toegangen</u>				
Westzijde				
- deur (gespijkerd)	G	Corrosie op de nageltjes tekent zich licht af in de verflaag.		
- gehengen	G			
- duimen	G	Voor zover waarneembaar zijn de duimen licht corroderend in het metaalwerk.		
- klink en slotplaat	G			
<u>1.7 Glas/schilderwerk</u>				
<i>1.7.1 Beglazing/glas in lood</i>				
Voorgevel (west)				
- beglazing	G	Een ruitje is gescheurd.	○ Vervangen gescheurd ruitje.	
- stopverf	S	Scheurvorming, weggevallen, loszittend en open naden bij de aansluiting met de beglazing.	○ Zie rubriek 1.4.2 (onderste gedeelte raam vervangen).	
<i>1.7.2 Schilderwerk</i>				
Algemeen				
- galmborden	R	Barstvorming en plaatselijk bladderend. Kunststof.		
- vogellijst onder dakpannen kapvoet				
- deur	R	Corrosie op de nageltjes komt door de verflaag, plaatselijk bladderend en beschadigd.	○ Uitvoeren schilderbeurt op termijn. Roestende delen vooraf voldoende behandelen.	
- venster	S	Kaal hout, bladderend, barstvorming, glansverlies en afkrijting.	○ Zie rubriek 1.4.2.	

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
2. DAKEN				
<u>2.1 Kapconstructies</u>				
2.1.1 Hout				
Algemeen				
- kapconstructie	R	Plaatselijk (actieve) aantastingen van houtborende insecten zichtbaar.		
				
		Activiteit van houtboorders.		
Onderdelen				
- nokgording	R	Bij de oplegging in de westgevel door houtrot aangetast. Onder de gording is een staander aangebracht die de krachten opvangt.		
	G			
- spanten	M	Op de zuidoostelijke zijde door houtrot aangetast, vermoedelijk oorzaak lekkage door gootvorming van het lood en open voegwerk in de rol-laag.	○ Aanlassen muurplaat nadat de lekkage is hersteld. Zie ook rubriek 2.3.	
- buiten muurplaten				
				
		Door houtrot aangetast.		
- binnen muurplaten	R	De binnenmuurplaat op de zuidwestelijke hoek is aan de bovenzijde licht door houtrot aangetast. Gezien het feit dat de balk nog voldoende constructieve waarde bezit, is het aanlassen van de balk niet aan de orde.		
	G	Het betreft de sporen van rondhout, inclusief de schalken (schuine uitloop van de juffers) van rondhout, ter plaatse van de kapvoet.		
- sporen/ juffers				
<u>2.2 Dakbedekking</u>				
2.2.2 Dakpannen				
Algemeen				
- dakbeschot	G	Reeds gerestaureerd.		
- geglazuurde Hollandse pannen	G			
- noklood	G	Van voldoende zwaarte en onderling gefelst.		

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
<u>2.3 Loodaansluitingen</u> Kopgevel (oost) - muurlood onder tuitstuk	M	Gescheurd en gedeelte is uitgezakt. Gescheurd en uitgezakt.	○ Het muurlood vervangen.	
Overige - aansluiting pannen met topgevels - loodwerk omrandingen luiken	M G	Op de zuidoostzijde gootvorming. Vermoedelijk komt hierdoor de lekkage.	○ Het muurlood vervangen en het voegwerk van de rollaag herstellen.	
<u>2.5 Dakopeningen</u> 2.5.3 Dakramen Algemeen - dakramen (ijzer)	 G			
2.5.4 Luiken Algemeen - inspectie luik - vlaggen luik	 G G	Het betreft een houten luik, voorzien van een zink bekleding. Idem.		
<u>2.8 Diversen</u> Algemeen - boeidelen onder dakpannen (hout) Torenkruis/pijnappel/haan - ijzeren kruis - windvaan - loden muts om makelaar	 G G G G	Voor zover waarneembaar. Plaatselijk roestig. De vergulding is licht gesleten.		
3. INTERIEUR				
<u>3.1 Binnenwanden</u> Algemeen - binnenzijde buitengevels	 G	Behoudens de scheurvorming welke zich in de oostelijke gevel voordoet, op de aansluiting met het kerkschip. Zie ook paragraaf 1.2.1.		
<u>3.2 Dragende constructies/vloeren</u> 3.2.1 Dragende constructies Zoldervloer - balken zoldervloer - verankeringen Boven klokkenstoel - vrij liggende trekbalken	 G G G			

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
- trek balken	G	Ter plaatse van de opleggingen heeft men in het verleden voorzien in het aanbrengen van lasstukken met daaronder een sleutelstuk.		
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.		
- stroppen om kruising balken	R	Stroppen zijn oppervlakkig roestig.	○	Het is raadzaam deze bij gelegenheid te ontdoen van corrosie en te voorzien in het aanbrengen van een beschermende verflaag.
Klokkenzolder vloer				
- eiken balken	G	Voor zover waarneembaar. Vanaf de ondergelegen vloer geïnspecteerd (relatief vrij grote afstand).		
- eiken muurstijlen en korbelen	G	Voor zover waarneembaar.		
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.		
Vloeren onder en boven consistorie				
- balken	G	Voor zover waarneembaar.		
- verankeringen	G			
<i>3.2.2 Vloeren</i>				
Algemeen				
- houten vloer klokkenstoel	R	Bij de klokkenstoel zijn 4 delen licht door houtrot aangetast.	○	Op termijn 4 vloerdelen deels vervangen.
- houten zoldervloer overige	G	De vloer in de kapconstructie is tegen de westelijke gevel recent hersteld (enkele delen zijn vervangen). De vloer is te strak gelegd, hierdoor bolt de houten vloer plaatselijk.		
- overige houten vloeren	G			
<u>3.5 Trappen</u>				
Algemeen				
- gemetselde spiltrap	R	Plaatselijk scheurvorming door de treden, spil en zijgevel.		
- houten trap	G			

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies	0072 Toren
<p><u>3.7 Diversen</u> Begane grond - pleisterwerk</p>	<p>R</p>	<p>Met name tegen de westelijke en zuidelijke gevel wordt het glasweefsel behang van de gevel gedrukt als gevolg van het kristalliseren van zouten tussen het pleisterwerk en het behang. De oorzaak dient gezocht te worden in de dampdichte verflaag welke op het behang toegepast is.</p> <p>Kristallisering achter glasweefsel behang.</p>	<p>○ Het is raadzaam om het behang te verwijderen en te voorzien in het aanbrengen van een pleistersysteem met een open structuur of welke een bufferend vermogen bezit. Een dergelijke zout belaste gevel nooit voorzien van een dampdichte afwerking.</p>	
<p><u>3.9 Diversen</u> Klokkenstoel/luidklok - klokkenstoel</p> <p>- draadeinden door verbindingen</p> <p>- onderslagen onder klokkenstoel</p> <p>- luidklok</p> <p>- luidklok ophanging</p> <p>- klepel ophanging</p> <p>- klepel</p> <p>- luidas</p> <p>- luidwiel</p>	<p>G</p> <p>R</p> <p>G</p> <p>R</p> <p>G</p> <p>G</p> <p>G</p> <p>G</p> <p>G</p> <p>G</p>	<p>Enkele onderdelen aangebracht met draadeinden, deze draadeinden zijn gespleten. De klokkenstoel is in het verleden plaatselijk verstevigd. Op diverse plaatsen oude aantastingen van hout borende insecten.</p> <p>Met name de schoren zijn tegen de stijlen gefixeerd middels sterk corroderende boutverbindingen, waardoor het hout plaatselijk reeds begint te splijten.</p> <p>Voor zover waarneembaar.</p> <p>Gedeelte van de kroon is kapot.</p> <p>Gedeelte is kapot.</p> <p>Het betreft een gelagerde ophanging welke tegen de schedel van de klok gefixeerd is.</p>	<p>○ Het is te overwegen om de corroderende boutverbindingen tussen de schoren en de stijlen te vervangen.</p>	

Rubriek	*	Toelichting	Hersteladvies
4. DIVERSEN			
<u>4.1 Technische installaties</u>			
4.1.2 <i>Bliksembeveiliging</i> Algemeen - bliksembeveiliging	G	N.B. De inspectie van de bliksembeveiliging heeft uitsluitend betrekking op de uitwendige installatie.	○ Betreffende de juiste functionering, dient u de installatie periodiek te laten doormeten door een gespecialiseerd bedrijf.
<u>4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid</u>			
4.2.1 <i>Interieur (toegankelijkheid)</i>			
Oriëntatieverlichting	G		
- algemeen			
Ladders en trappen	R	De vernageling van de sporten is plaatselijk roestig.	
- algemeen			
Loopplanken, bordessen en loopbruggen	G		
- algemeen			
Dakkapellen en luiken	G		
- luiken			
4.2.2 <i>Exterieur (bereikbaarheid)</i>			
Ladderhaken	G		
- algemeen			